

‘t Gentsch spant de kruune!

“IN KEIZER KAREL BIJ KAREL DE KEYZER”

Over Gentsche cafés en handelshuizen

In den tijd van de bleke blauwe petoaters, toen de beesten spraken en de mensen nog niet konden lezen, gebruikten tavernes, herbergen, hostellerieën, en andere handelszaken uithangborden of “uitsteekberden”. Daarop stond alleen een afbeelding: een fles, een koetsier, een jager, een gouden roos, een halve maan, een neger, enz... Later ging men op het uithangbord, op de gevel, de ruit of de deur de naam echt gaan schrijven: “In de Flesch, In ‘t Koetsierke, In ‘t Jagerke, ‘t Gulden Rooske, In d’ Halve Mane, In ‘t Moriaantje”, enz...

Er waren ook geestige uithangborden zoals “*In den droge lever verkoopt men jenever*”. Staf Hapke schreef in 1939 dat zijn schoolvriend niet anders bekend stond als “*de zeune uit Den Gelapten Sako*” (sjako: soldatenhoofddekse).

“*In de drie valsche Dieren*” hing een uithangbord met langs beide kanten van het opschrift een kat en een “martiko” (aap). Het derde valse dier kon niemand anders zijn dan de bazin. Niet zelden gebeurde het dat een voorbijganger halt hield bij het uithangbord “*De drie Gapers*”, waarop twee hoofden prijken waarvan de mond wagenwijd open stond. Gaper nr. 3 stond dan op het plankier... De bekende volkskundige Emiel Andelhof (1872 - 1942), auteur van o.a. “*Galerij van Gentsche typen*” schrijft in 1919 zijn “*Familienamen, letterkundig*

ontleed, ernstig aanschouwd en humoristisch toegepast". Het draagt de vermelding: "ter perse" Het zou jaren bij zijn manuscripten blijven rondslingeren en pas in 1942 door het toedoen van Paul De Keyser postuum verschijnen onder de titel "Dit is Het Curieus en Vermakelijk Namenboek".

In hoofdstuk 10 heeft hij het over (foute) "Woorden en Opschriften" en dat men vaak t' schrijft i.p.v. 't. Zo heeft hij het over: café "*In t' Moorken*" ('t negertje) Bevrijdingsdreef. Moor <Lat. *maurus* en <Gr. *mauros*. *Mauroun* betekent donker maken. vgl. met <Fr. *maure*: bewoner van Mauritanië, neger, in 't Gents: *ne muur*; café "*In t' Klaverken*" (het klaverblad) Keizer Karelstraat; café "*In t' Meuleken*" ('t molentje) Van Lokerenstraat te Ledeberg; "*In den Anker*" (in het anker) Korenmarkt, "*In den oude korte garde*" (in het oude wachtlokaal) te St.-Denijs in 1871. Waarschijnlijk <Fr. *corps de garde*: wachtpost.

Verder schrijft Emiel Andelhof "(...) Sommige herbergiers vinden het voordelig hun naam en familienaam op hun gevel aangebracht, te laten volgen door hun "bijnaam" (in Gent bijlap genaamd) met denwelken zij gekend zijn." Hij vermeldt o.a.: "*Bij den duim*" op de Martelaarslaan, "*Bij Piloel*" in den Oudburg, "*Bij Loele*" op de Vrijdagsmarkt (*Loeleke, loetje* of *loeloetje* is de troetelnaam voor een kind en bij uitbreiding voor iemand die men lief heeft), "*Bij de bleke*" (slaat op de gelaatskleur van de uitbater) en "*Bij pottekarie*" op de Oude Beestenmarkt. Pottekarie heeft 2 betekenissen: 1°, gerei van de apotheker. Het satirisch blad *De Syssepanne* schreef in 1831: "In heel uwen pottecarré winkel en is er niet dat deugd". Pottecarré <fr.: *pôt carré*: vierkante pot of stenen vijzel. 2°, verzameling potten en pannen en andere voorwerpen, die zonder orde door elkander of in de weg staan; "*iemand buitensmijten mee guul zijnen pottekarie*": aan de deur zetten, met alles wat hij bij zich heeft. *Boulevard Pottekarie* was een gedeelte van de Sassepoortstraat op de Muide, zo genoemd naar de talrijke winkels waar voorheen potten, pannen en ander huisraad verkocht werden. Zo kent men nog *pottekariemarchand* (handelaar in potten en pannen) en *pottekariewinkel*.)

In de Gazette van Gent van 16 december 1816 lezen we dat er op de Koornmarkt "*alwaer eenen vermaerden staminé is*" in de herberg en bierkelder "*De Tente*", "*een wonderbare mecanique bierpompe*" gebruikt werd "*om alle slach van bieren en andere dranken uyt den kelder nae boven te haelen*" en er begaf zich "*dagelijks eene menigte volk derwaerts*".

In zijn novelle "*Avonturen in de avonduren*" heeft Pierre van de Moortel het in 1930 over het raam van een café op de Meulestedesteenweg "*...waarop men in grote onregelmatige letters lezen kon: In den Donkeren Wolk. Den baas drinkt meer dan 't volk.*"

Een heel plezante vond Andelhof aan de Keizerpoort. Daar las men omstreeks 1870: "*In Keizer Karel bij Karel De Keyzer*".

In 't Frans...

Karel Waeri ergerde zich in de 19de eeuw in zijn lied “*De Fransche cafés*” al blauw aan de “chiqé” waarmee cafébazen Franse benamingen voerden. Hij schrijft: “*Die zien in 't Frans alleen de kans om hun fortuin te maken. Precies als of het was een schand te zetten Vlaamsch in 't Vaderland.*” We laten hier de volledige tekst volgen:

De Fransche cafés

*Hoeveel soort' van Fransch' cafés dat men hier in Vlaandren ziet
Dat en kan ik u niet zeggen hoeveel duuz' den weet ik niet
Zoals ik schat hier in de stad aan 't zien van d' uithangborden:
Café français, Café des Arts, Café Royal, Café Renard.
Café d' Paris, Café de Rome, Café de Lille, Café Vendôme,
Café parçi, café parla, Café Kaka, etcetera.
Grand Café de la Potence, Grand Café de l' Univers,
Au Jardin de la Plaisance, Grand Café des Gueux de Mer.
Café du Port, Café du Nord, Café de la Concorde,
Café Ducal, Café Lambert, Café Chantant, Café Concert.
Au Robinet, Au Liverpool, Au Bérenger, en guul den boel.
Café van hier, café van doar, meestal tegoar, in 't Fransch mee hoar!
Grand Café du Comte de Flandre, Grand Café Duc de Brabant,
Grand Café bij Roste Sandre, Café Suisse, Café Saint-Jean.
Au Lévrier, Au Damier, Café de la Fortune,
Café Saint-Pierre, Café Saint-Paul, Au Grand Café de Leopold.
Café Sultan, Café Jambon, Au Grand Salon Napoleon.
't Es al café parçi, partout, Mee Fransche blague et puis v'la tout!
Grand Café de la Trompette, Grand Café de Picardie,
Grand Café chez Vuil Jeanette, Café Belge, Café Midi.
Au Grand Bachus, ou l' on s' amuse, Au Café de Commerce,
Au Boule d' Or, Au Grand Canon, Au Café de la Station.
Au Grand Hôtel, Cour de Bruxelles, doar es een schuune demoiselle...
Moar bovenal, Palais d' Cristal, doar zijn de schuunste poezen van al!
Grand Café de la Demi-Lune, Grand Café Fraternité,
Grand Maison de la Commune, Société d' la Liberté.
Au Ch'val Anglais, Au P'tit Courtrai, Au Café de la Carpe,
Au Trois Cléfs d' Or et Au Chinois, Au Grand Chat Noir et Au Trois Rois.
Au Quatre Coins, Au Bien Venu, Au Grand Café de la Belle Vue.
Mais avant tous La Maison Rouge doar es beaucoup de malsche poeze...
Grand Café de la Rotonde, Grand Café de Rotterdam,
A la Ville de Termonde, Grand Café Hôtel du Tram.*

*A l' Opéra, Au Bodéga, Café du Grand Kiosque,
Au Grand Café de l'Arc en Main, Au Prince Albert et Bauduin.
Au P'tit Chasseur, La Reine des Fleurs, Au Saint sauveur, Café Blagueur,
Chalet du Tir, et L' Avenir, van al dat Fransch mijn huufd doet zeer!
Grand Café de la Fontaine, Grand Café du Grand Lion,
Grand Café Faridondaine, Grand Café Faridondon.
En algemeen, van tien geen een, woar café es te krijgen!*

*Moar Kwak en thee en ander bier Mee fransche wind, avec plaisir.
 Mais du café presque jamais al hiet het uuk Le Grand Café.
 Z' hehn 't in 't snot, ge zigt bedot, ge krijgt ne pot mee chicorée.
 Ge zult mij misschien nu vroagen woar mijn liedjse wil noartoe?
 Wel 't en dient moar om te ploagen al die oapen van chez-nous!
 Die zien mee 't Fransch allien de kans om hun fortune te moaken.
 Precies als of het was een schand te zetten Vloamsch in 't Voaderland.
 Of in de Kluis, bij Pier de Luis, 't Jenuiver-, bier- of Caféhuis.
 Of in de Fluut, bij Jan Schavuit moar in het Fransch, 't komt beter uit!*

Geïnspireerd door de vondsten van Andelhof en Waerie, vroegen wij ons af in welke mate middenstanders vandaag nog van het dialect gebruik maken bij de naamgeving van hun etablissement en wij trokken op ontdekkingstocht in Gent(1)...

We zochten straat en plein af naar meer van dat moois. Zo vonden we café "Den Deefoo" (de fout) hoek St.-Amandstraat en Kazernestraat, <FR. *défault*: fout); café "Den baron" (de baron) Vrijdagmarkt 19; café "Den Turk" (de Turk) Botermarkt 3; Café "Den Deugniet" (de deugniet) St.-Kwintensberg 28; café "Den Twieoo" (meerduldig) Overpoortstraat 9, <FR. *tuieau*: letterlijk: afvoerpijp, figuurl.: aanwijzing, wenk, hint, tip; voormalig café "Den Bisser" (de zittenblijver) Overpoortstraat 108 <Lat. bis : 2x, in studententaal betekent

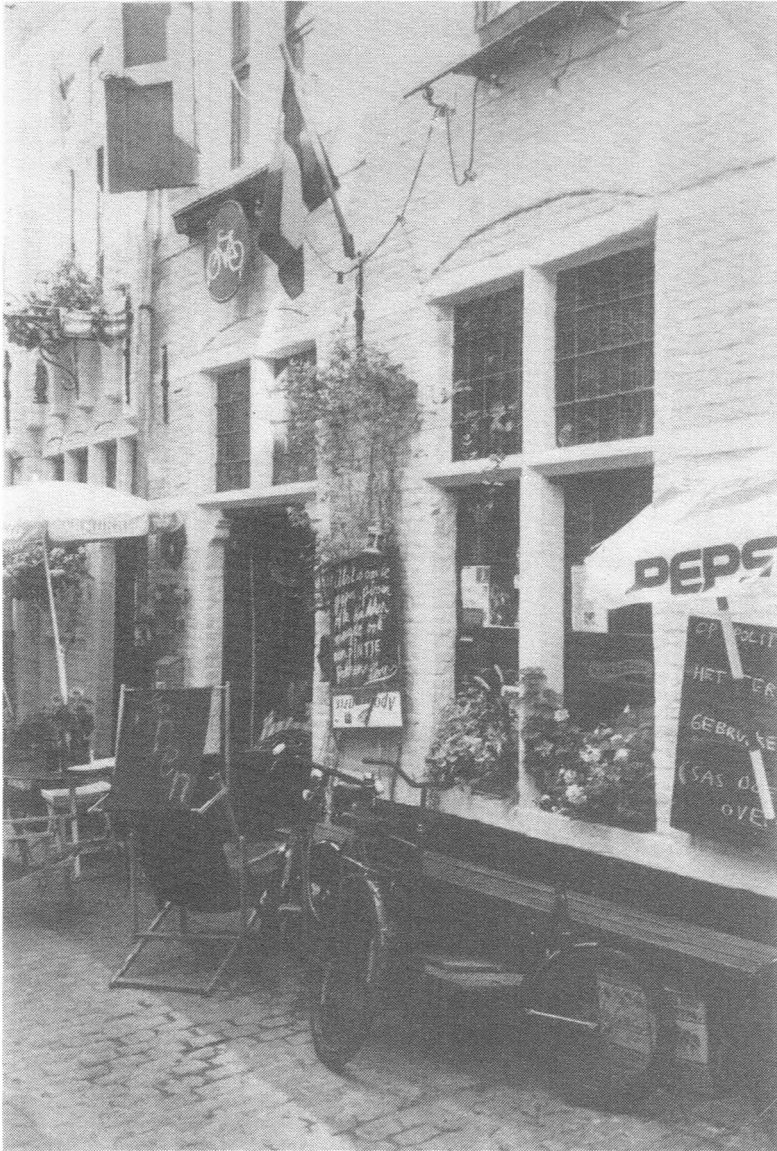

"Den Twieoo" in de Overpoortstraat.

Voormalig café “*In De Wapens van Amsterdam*”, thans café “*t Floere Foejken*” in de Molenaarstraat. Foto: E. Levis, aug. 2000.

bissen: zittenblijven nu uitgebaat als café “*Stradivarius*”; café “*De zotten aap*” (de gekke aap) Kraanlei 15; “*Den Hoek*” (de hoek) Palingshuizen 97; “*t Schuurke*” (het schuurtje) Bevrijdingslaan 197; “*t Smiske*” en “*t Smeske*” beiden met dezelfde betekenis (de kleine smidse), de eerste op de Bevrijdingslaan 160, het tweede Nieuwhof 38; “*De Sloef*” (meerduidig) St.-Pietersnieuwstraat 226. In een eerste betekenis is het een grote hoeveelheid

“’t Velootje” in ‘t Patershol tijdens de “Gentsche Fiesten”. Op het bord rechts aan de muur: “Op politiebevel het terras niet gebruiken. (Sas doet overuren)”. Met Sas wordt schepen van Middenstand Sas van Rouveroy bedoeld. Foto: E Levis, juli 2000.

eten en drinken, *de volle sloef*, in overvloed. Een tweede betekenis is: slof, pantoffel, *slets*. We kennen ook nog het ww. *sloefen*: “Hij komt ginter afgesloeft”: op zijn gemak, al wandelend; “’t Kelderke” (het keldertje) Klein Turkije 16/a.

“’t Floere Foefken” (het fluwelen vrouwelijke schaamdeel) Molenaarstraat 3. In het telefoonboek fout als Molenstraat (Wondelgem) vermeld. *“Floere”* (stof, bijv. nw.), <Fr. *“veloers”* of fluweel, zachte stof en *“foef”* heeft een duidelijke *sexuele connotatie*. Dit laatste is niet onmiddellijk een Gents dialectwoord. De uitbater wist mij te vertellen dat de naam bedacht is door iemand uit Sint-Niklaas, alhoewel het Waas Idioticon van Amaat Joos het evenmin als znw. vermeldt. *“Ne foefelirre”* is iemand die de neiging heeft het vrouwvolk te betasten, zegt L. Lievevrouw-Coopman en *“foefelderije”* is ook een heimelijke handeling. *“Z’hee heur loaten foefelen”*, laten betasten.

Café *“’t Vélootse”* (het fietsje) Kalversteeg 4-2, <Lat. *velocypede*. *velos* = snelheid, *pede* = voet. in het Frans: *vélocipède*, afgekort: *vélo*. Een kleine *vélo* is een *vélootsje*. De eigenaar baatte ten andere vroeger, recht tegenover zijn café een fietsenherstelplaats uit.

Café *“’t Waterhuis aan den Bierkant”* Groentenmarkt 9. Eigenlijk is het een woordspeling en bedoelt men een bierhuis aan de waterkant. Het ligt aan de oever van de Leie naast de Vleeshuisbrug. Dit etablissement is een Gents buitenbeentje. De (bier)kaart is het lezen waard want ze is, naast in het Frans, in ‘t Duits en in het Engels, ook in *’t Gentsch* opgesteld. (Wij respecteren hun schrijfwijze.) Een greep:

“Veur dedie-die nog gien Sjinees verstoan. Ge moet hier gienen pils vroege want da hemme nie. Wa damme wel hên, dat es veel en goe bier van uug gisteinge. Nie te woarm en nie te kewd, omdader zuuveel meugelijk van zoet keunen dreinken. Uuk nie te diere, om dadde er euwen bruinen ‘t zoe keunen blijven trekken.

Open alle dagen vanaf 11.00 tot 02.00 uur (of, ... zuulange dander serieuze menschen op stroate luupen)

Meugen wij tussen oakskes vroege da den dienen die veurig joar oens prijsleiste heeft afgeschreven, om vandejoare nie were dezelfde feiten over te schrijven.”

Bij elke biersoort wordt min of meer een Gentse vertaling gegeven. Zo zijn er:

- Bieren van ‘t vat: *“van ‘t vaat”*
- Witbieren: *“Vroeger mocht ‘t bier nie troebel zijn, neu moedet”*
- Zeer zware bieren: *“Vrie goe, moar nie geschikt veur chauffeurs, poletiekers, ... en al d’ andere zakskesbloazers.”*
- Abdijbieren: *“Poatersbier, deur kettters gebrêwd. Oas’t moar geld opbreingt”*.
- Gekke bevliegingen: *“Da es bier waarvan da nen echten brewer, ‘t selfs al in zijn kiste, nog de rietepetiete krijgt”*.
- Zoete bieren: *“Veur zoetemuilkes en andere sneukeleirs”*
- Geuzen, Lambieken, krieken: *“Nen echten geus en nen boterham mee hespe, op nen woarmen zomerdag, ieverst langst de Leie, onder ne linde; da es ‘t spel!”*

“t Dreupelkot. Bij Pol” aan de Vleeshuisbrug met aan de gevel het herinneringsplaket voor schuinschrijver en “dreupelliefhebber” Michel Casteels. Foto: E. Levis, juli 2000.

- Irisch coffee, wijn & thee zijn er “*veur madams mee kewe voeten*”.
- Versnaperingen: “*Woar da den biermarchand komt, blijft den patissier buiten. Was't moar woar!*” Zo kan men er “*boterham mee paté, hespe of huufdvlakke en mostoard van Tierenteyn*” bestellen.
- De duivel en zijn gevolg: “*Echten Duvel en bier van de concurrence dat er uuk mag zijn. We zien ze soms nie geren, moar ulder bier es toch zuu goed.*”
- Bieren met laag alcoholgehalte: “*Slappe kost*”.

Café “t Dreupelkot” (het jeneverhok) Groentenmarkt 12. Samen met “t Waterhuis aan den bierkant, ‘t Galgenhuizeken en Tierentyn en Temmerman is ‘t Dreupelkot een must voor de toerist in Gent. *Dreupel* (druppel, kleine hoeveelheid sterke drank) is een van de nagenoeg 100 synoniemen voor jenevertje. In “t Dreupelkot”, bij Pol, werd op 19 mei 2000 door burgemeester Frank Beke een herinneringsplaket ingehuldigd voor Michel Casteels, bekend schuinschrijver en druppelliefhebber. Men bereikt “t Dreupelkot” via ‘t *Dreupelstroatse* langs de Groentenmarkt of langs de Leie.

Café “*Sjakosj*” (de handtas) Overpoortstraat 84. Een sjakosj <Fr. “sacoché”: en is een handtas, een damestasje); café “t *Stropke*” (het stropje) Meersenerstraat 14, *den bijlap* of bijnaam van de Gentenaars, men kan zich

De uitbater heeft tijdens de feesten ook last van mensen die alleen maar in zijn etablissement komen "gapen" of een sanitaire stop doen. Om hen aan te zetten toch iets te drinken, dit bord. Foto: E. Levis, juli 2000.

voor de zaak als "strop laten fotograferen door zijn hoofd door een gat in een uitgezaagde stropendrager te steken; café "t Keetje" (het schuurtje) St.-Pietersnieuwstraat 124, <Mnl. *kete* of *keet*: hut of schuur; café "De kassei" (de straatsteen) Coupure Links 503; café "t Centerke" (verkleinwoord voor centrum, midden) Koophandelsplein 34 rechtover het justitiepaleis; "De Patapoef" (de dikzak) Voetweg 48

Café “’t Kapelleke” (het kapelletje) Overpoortstraat 33. Aan de gevel van dit café hangt een heus muurkapelletje dat dateert van omstreeks 1870, de periode na de cholera-epidemieën. Toen hing men die aan de gevels van de huizen . Deze kapelletjes waren van bescheiden afmetingen met een dakje en een madonna achter glas geflankeerd door kaarsen, later elektrisch licht. Café-uitbaters stelden, uit commerciële redenen, daar graag hun gevel voor beschikbaar. Wat gespeelde devotie kon nooit kwaad. Maar een *kapelleke* is in het Gentse dialect ook een café en iemand die veel in de herbergen rondhangt noemt men minachtend *ne kapellekesgast*.

Café “’t Parkske” (het parkje) Tentoonstellingslaan 165. Het parkje dat hier bedoeld wordt is het Citadelpark waar in 1913 de wereldtentoonstelling doorging; “*De Pinte*” (meerduidig) op de De Pintelaan 172, betekent zowel de gelijknamige gemeente als “*de pint*”; “*De Sterre*” (de ster) Voskenslaan 464. Deze herberg was vroeger gelegen aan het kruispunt van de Oudenaardse- en de Kortrijksesteenweg. Het heeft bij de Gentenaars zijn plaats verworven als toponiem. Zo zegt met “*aan de Sterre, aan Medo* (voormalig steenkapper op de hoek van de Palingshuizen en de Francisco Ferrerlaan), *aan ‘t patijtsje* (aan de Leie), *aan ‘t Pauwke*” (nu Rond Punt aan het Dracoenaplein), enz...

“*Staminee Het Genoegen*” Marialand 20. *Staminee*: komt uit het Waals/Bourgondisch *stamon*: stijl, staak, schoor, <Germ. *stam*. Het is de zaal met stijlen, achter de schenkplaats, cf. *Staakske* (In den Groenen Staek), cf. Fr. *pilier d’ estaminet* of *pilier de cabaret*: kroegklant (Vercoullie 1925); “*kafee*

“’t Krawietelke” in de Graaf Arnulfstraat. Foto: E. Levis, juli 2000.

plansjee” (de plankenvloer) Hoogpoort 61, <Fr. *plancher*: plankenvloer; “*Charlatan*” (meerdere Vlasmarkt 6, <Ital. *ciarlatano*, <ciarlare: ijdele taal spreken: mooiprater, windbuil, pocher, bedrieger, kwakzalver uitbouter van lichtgelovigheid.

Café “*Krawietelke*” (meerdere Graaf Arnulfstraat 1, <ww. *krawietelen* : jeuken, kriebelen. *Krawietelachtig* (bnw.): kriebelend, jeukend, gezegd van mieren en andere kleine insecten die over de huid lopen. *Ne krawietel* (znw.) is en krul “*Wat es dat veur ne rare krawietel?*” of een handtekening: “*zet daar ne keer uwen krawietel onder!*”; café “*De Kastart*” (meerdere Oudburg, <Fr. *castard* <*costaud*: 1° ontzagwekkend en doortastend iemand, kerel, durver, belhamel, 2° heel groot ding, kanjer.

Onze nationale trots: het frietkot!

Paul Ilegems somt in zijn boek “De Frietkotcultuur” enkele namen op van frietkoten die in het dialect hun naam afficheren. Zo heeft hij het over “*Den Eërpel*” (De aardappel), “*t Fritkot*, “*t Fritpotke*, “*t Patatje*” en “*Jef Patat*”. Zelf ontdekte ik laatst de leukste in Wenduine: “*Bij Loewietje Frietje en Odetje kroketje*”

Een glimp in de *Gouden Gids* leverde ons onder de rubriek “Frituren” pakken “smulboetieks” of “frietshops” op. Het getuigt van weinig vindingrijkheid zijn frietbarak met de Franse slag poepchic “boetiek” te noemen of zijn frietkot een internationale allure te geven als “shop”.

Aangemoedigd en geïnspireerd door zoveel leuke namen wij het Gentse Frietkotenbestand onder de loep.

En, ja hoor, op de Brugsesteenweg troffen we “*t Bouletje*” (<Fr.: “*Boulette*”: gehaktbal), op de Ottergemsesteenweg 210, Friture “*Den Hieten Friet*” (de hete friet) en “*De Zotte Friet*” Palinghuizen 141. “*t Geel Kot*” (Het gele (friet)hok) staat op het Kramersplein volop in de studentenbuurt. De meeste frietkoten waren vroeger bijna allemaal in ‘t geel geschilderd, het was de kleur van friet ‘*t kot*’ viel beter op. “*t Blauw Kotje*” (het blauwe hokje) Kortrijksesteenweg 681; “*De Fritkok*” (de frietkok) Abdijmolenstraat 36 Drongen.

Snackbars & tea-rooms

Snackbar “*t Hietekoekske*” (het pannenkoekje) Bennesteeg nr.1, letterlijk: het hete koekje) de “*De Kastart*” (meerduidig, zie hoger) in Onderbergen 42; “*t Kulderke*” (de weesjongen) Martelaarslaan 340 . Het voormalige weeshuis of “*Kulderschole*” was gelegen op de Martelaarslaan. “*Kulder*” (kolder: kledingstuk) slaat op het uniform dat ze droegen, cf. maliënkolder; “*Smulderke*” (het smulpaapje) St.-Jacobsnieuwstraat 83 en “*t Viaducske*” (het viaductje) Burggravenlaan 180. Het restaurant is gelegen aan het viaduct onder de spoorwegberm dat naar het St.-Pietersstation leidt.

Terras van snackbar/tea-room “*t Hietekoekske*” in de Bennesteeg. Foto: E. Levis, juli 2000.

Tavernes

“*t Schuurke*” (het schuurtje) Bevrijdingslaan 197; “*t Floere Foefken*” Molenstraat 3, <Fr. *velours*: fluweel. *Foef*: vrouwelijk schaamdeel); “*t Smesken*” (de smidse) Nieuwhof 38, “*t Welweterke*” (de betweter) Tulpstraat 76, “*Den Zotten Aap*” Kraanlei 15; “*t Garnierke*” De Pintelaan 137 <Fr. *garnir*: versieren; “*t Stropke*” (het stropje) Meersenerstraat 14, “*Tonneke*” (het tonnetje) Lange Violettenstraat 34; “*t Vosken*” (het vosje) St.-Baafplein 19, “*t Zuid*” Woodrow Wilsonplein 244 /4. Genoemd naar het voormalige Zuidstation, “*t Zuid*” in de volksmond; “*t Clubke*” (het clubje) Griendeplein 3; “*t Lammeken*” (het lammetje) Brugsesteenweg 341 Mariakerke;

Restaurants

“*t Buikske vol*” (‘t buikje vol) Kraanlei 17, “*De casserolle*” (de kookpot) Dampoortstraat 5, <Fr. *casserole*; “*t Hanekot*” (het hanenhok) Overpoortstraat 37, “*Kiekeskot*” (het kippenhok) Groentenmarkt 10, “*Nijperskoerke*” Krijgsgasthuisstraat 3. Genoemd naar het aldaar gelegen gelijknamig beluik; “*t Vagevierke*” (‘t vagevuurtje) Bennesteeg 23, “*De zoeten inval*” Kamerstraat 21; “*t Corduwaniërke*” Corduwaniersstraat 63, (lederbewerker van Spaans leer uit Cordoba) Het patershol waar het huidige restaurant gelegen is, herbergde vroeger vele leerlooiersbedrijven. Door de wijk vloeyde ook de Leertouwersgracht, nu gedeeltelijk terug blootgelegd, voor het grootste deel nog steeds overwelfd; “*De klosse*” (de klos) Grote Steenweg Zuid 49 Zwijnaarde; “*De Sneppe*” (de houtsnip) Sneppebrugstraat 7; “*t Garnierke*” <Fr. *garni*: versierd, van alle bijhorigheden voorzien) De Pintelaan 137; “*t Heilig Huizeken*” (het heilige huisje) Slingerstraat 13 Drongen; “*In den Karpel*” (in de karper) Dijkweg 37 Drongen; “*t Liefken*” (de Lieve) Liefkensstraat 45 Wondelgem; “*t Schuurke*” (het schuurtje) Grote Steenweg Noord Zwijnaarde; “*In den Groenen Staek*”, “*t Staakske*” in de volksmond. De zaak wordt reeds vermeld in 1784 en op 12 november 1918 kreeg het het hoog bezoek van koning Albert, koningin Elisabeth en kroonprins Leopold.

Het etablissement werd net als andere drankgelegenheden en handelszaken een referentiepunt en de naam ging over op de onmiddellijke omgeving. Zodoende werd “*t Staakste*” op de hoek van de Staakskenstraat ook een toponiem (zie hoger).

Groenten- en fruitwinkels

Naast *Fruitpaleizen* en *Fruitparadijzen* vonden we nog “*t Hoekske*” (het hoekje) Verpleegsterstraat 1; “*t Schuurke*” (het schuurtje) in de Brabantdam 152; en “*Twinkelke De Baere*” (Het winkeltje van De Baere) Ekkergemstraat 66.

Aan de overzijde van de Leie, op de Kraanlei, restaurant-traiteur “t Buiske vol”, met het Gentse Manneken Pis boven de deur. Foto: E. Levis, juli 2000.

Dagbladhandels en/of verkopers van Rookartikelen

“t Boekske” (‘t Boekje) St.-Lievenslaan 13, “t Facteurke” (de postbode) Jan Delvinlaan 110, <Fr. *facteur*: postbode; “t Gazetje” (het krantje) < Ital. *Gazzetta*: *krant*, Zwijnaardesteenweg 114; “t Lezerke” (‘t Lezertje) Doornzelestraat 10, “t Bulletintje” (het nieuwsberichtje) Wondelgemstraat 121,

<Fr. *bulletin* <Ital. *bolletino*: stembiljet. Hier officieel nieuwsbericht (rapport); “*Den Gentschen Rooker*” Muidepoort 93; “*t Hoekske*” (het hoekje) Kastanjestraat 121; “*t Letterke*” (het lettertje) Groenstr 32 Oostakker.

Bakkers

“*Den Turk*” (de Turk) turkse bakkerij op de Tolhuislaan 129; “*Patsken*” (‘t patisserietje) Lange Violettestraat 4, oorspronkelijk “Patisserie Saint-Hubert”, maar dat vonden de studenten van de Sociale Hogeschool uit de buurt te lang. Zij doopten de bakkerij of “‘t patisserieken” alras om tot “‘t Patsken”; “‘t Staakske” Staakskenstraat 42, genoemd naar de straat en het hogergenoemd restaurant; “‘t Hoeksken”, (het hoekje) Heldenplein 1; “‘t Klaverken” (het klavertje) Holstraat 96; “‘t Kramikske” (het koekebroodje)<Fr.:cramique; ... Baarledorpstraat 21 Drongen; “‘t Stropke” (het stropje) Visitatiestraat 124 St.-Amandsberg.

Anderen

Het *Europees Figurentheater Centrum* (E.F.T.C.), Trommelstraat 1 in het Patershol, waar tijdens de Gentsche Fiesten beurtelings het “Figeurofestival” en een deel van het “Puppetpuskersfestival” doorgaat, trekt steeds veel volk en dat volk moet ook aan zijn natuurlijke behoeften voldoen. Omdat het sanitair van op het binnenpleintje niet zo goed te zien is, helpt de organisatie de plass(t)er in nood door op de “*achterdeure van ‘t huizeken*” te schrijven dat “de veurkant van veuren es”...

Toen de V.I.A.T., de Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel (museumvereniging van het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel M.I.A.T.), nog zijn *Middeleeuwse Ontbijten* in het Vleeshuis op de Groentenmarkt hield, hadden zij op topdagen zoveel volk, dat om half twaalf ‘s middags de poort gesloten werd. Levis hing dan een bord buiten met de tekst:

*Gien chance! Me zijme toe
omdamme nie mier open zijn.*

*Morgen hedde weer'akoazje
van t eten, oas g' in tijje zijt.*

En ik weet er uuk nog iene zijn!

Ja?! Kruij dan vlug in je pen, bel, fax of E-mail ons als de vliegende pest,

Sanitair van het **Europees Figurentheater Centrum (E.F.T.C.)** in het Paterhol tijdens het Figeurofestival gedurende de "*Gentsche Fiesten*" 2000. Foto: E. Levis.

zodat we de reeks kunnen aanvullen. Van zodra we genoeg nieuwe oogst hebben, publiceren we een aanvulling. Maar niet allemaal tegelijk. Mijne factuur meug moar twintig kilo mee ne kier droagen...

Eddy "den twiedekker" LEVIS
Knotwilgenln. 26 9032 Gent
tel. & fax 09/253 94 70
e-mail: eddy.levis@ping.be

GEBRUIKTE AFKORTINGEN:

<	ontleend aan...
Mnl.	Middelnederlands
Germ.	Germaans
Ital.	Italiaans
ww.	werkwoord
znw.	zelfstandig naamwoord
bnw.	bijvoeglijk naamwoord
stof. bnw.	stoffelijk bijvoeglijk naamwoord.
fig.	figuurlijk
cf.	vergelijk met ...

BIBLIOGRAFIE

- Paul Ilegems - *"De Frietkotcultuur - Het laatste boek over België"* Uitgeverij Loempia, 1993
Paul Ilegems - *"Het Belgische Frietenboek"* Uitgeverij Loempia, 1994
Gerard Bauwens - *"Dorpsbeelden uit het verleden: Mariakerke"* uitgeverij De Klaroen, Eke-Nazareth, 1995

NOTEN

(1) Onlangs richtte de Directeur van de Dienst Toerisme van de stad Gent, dhr. Tony Gillissen, een brief aan de Gentsche Sosseteit met als onderwerp: de uitbreiding van het begrip "Gent". Zijn argumentatie is de volgende:

"Gent" is een stedelijk gewest dat reeds 1000 jaar, soms traag, soms sneller, constant is gegroeid. Oorspronkelijk waren er enkele gehuchten en werd het gebied tussen Leie en Schelde, tussen Graslei en Reep, de Kuip dus, als "Gent" beschouwd.

In de voorbije eeuwen werden de gehuchten rond abdijen en dorpen zoals Ekkergem, Aaigem, St.-Pieters-Buiten, Muide, Meulestede, enz... bij Gent gevoegd. Dit geheel noemen we nu de kernstad.

In de 20ste eeuw werd daar eerst de Kanaalzone (Mendonk, Desteldonk, Terdonk, St.-Kruis-Winkel) aan toegevoegd en in 1977 nogmaals 10 omliggende gemeenten. Dit alles vormt de huidige "stad Gent", de administratieve gemeente.

(...) Vandaar mijn voorstel om het begrip "Gent" (...) uit te breiden tot het reële stadsgewest."

Het is dan ook dat begrip "Gent" dat binnen de context van dit artikel gehanteerd werd.